

Rationalitet eller arv?

Sveriges erkännande av Palestina

Abstract

The purpose of this study is to explain the reasons behind the Swedish Social Democrat led government's recognition of Palestine on the 30th of October 2014. By conducting a single case study, the recognition will be analysed according to two theories: The Rational Actor Model and the Organizational Behavior Model.

The Rational Actor Model assumes that the purpose of the recognition was to value-maximize the government's policies while the Organizational Behavior Model exams the legacy of the Social Democrats and the party's close connections to Palestine.

As an advantage of the recognition, the election of Sweden to the UN Security Council and the underlining of Sweden's role as a strong and independent state can be seen. Organizational behavior is based on that the recognition was a result of the relations with Palestine and PLO created during the time of Olof Palme and Sten Andersson.

The result of the study is a combination of the two theories. What was rational during Palme's and Andersson's time has become organizational behavior over the years. However, it turns out that the main reason for the recognition of Palestine was to value-maximize the Social Democrats' politics.

Nyckelord: erkännande, Israel, Palestina, Palme, Socialdemokraterna

Antal ord: 10 178

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Frågeställning och syfte	1
1.1.1	Hypoteser	2
1.1.2	Avgränsningar	2
1.1.3	Förutsättningar och definitioner	3
1.2	Tidigare forskning	3
2	Metod och material	5
2.1	Metod	5
2.2	Material	6
3	Teori	7
3.1	Modell 1 – Staten som rationell aktör	7
3.2	Modell 2 – Organisationslogik.....	8
3.3	Styrkor och svagheter med valda modeller	9
3.4	Teoretiska avväganden	10
4	Bakgrund	11
4.1	Konflikten mellan Israel och Palestina.....	11
4.2	Kriterier för erkännande av en stat	12
4.3	Sveriges röster i FNs generalförsamling	13
5	Socialdemokraterna och Palestinafrågan	14
5.1	Personer.....	14
5.1.1	Olof Palme (1927-1986).....	14
5.1.2	Sten Andersson (1923-2006).....	17
5.1.3	Anna Lindh (1957-2003).....	18
5.2	Erkännandet.....	19
5.2.1	Kritik mot erkännandet.....	20
5.2.2	Omvärlden vid tiden för erkännandet.....	21
5.3	Sveriges plats i FNs säkerhetsråd.....	22

6	Analys.....	24
6.1	Staten som rationell aktör – modell 1.....	24
6.2	Organisationslogik – modell 2	25
6.3	Hypoteserna.....	26
7	Slutsatser.....	28
8	Referenser.....	30

1 Inledning

Palestinierna har rätt till ett hemland, till en egen stat som kan leva i fred, sida vid sida med Israel i den ursprungliga delningsplanens anda på territorier som Israel hållit ockuperade sedan 1967. Det är ofruktbart att vägra samtal med palestiniernas egna företrädare.¹

Den 30 oktober 2014 erkände Sverige Palestina som självständig stat och blev därmed det första land som gjort detta under sitt medlemskap i EU. Tidigare var Island det enda land i västvärlden som efter kalla kriget erkänt Palestina. Sverige har under lång tid gjort anspråk på att spela en nyckelroll i Mellanösternfrågor i allmänhet och i Israel-Palestinakonflikten i synnerhet.

Erkännandet kom under en mandatperiod där Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet innehade regeringsställning och där även Sverige stod inför möjligheten att bli invalt i FNs säkerhetsråd under 2017. Många länder i västvärlden visade samtidigt upp en mer nationalistisk och sluten fasad mot omvärlden; tredje världen marginaliserades allt mer. För Sverige fanns här möjligheten att återta sin position som dessa länders företrädare.

Det fanns under efterkrigstiden en stark tradition av samarbete och samförstånd mellan Socialdemokraterna och den nybildade staten Israel. Judarna sågs som ett folk som lidit tillräckligt och nu skulle detta ställas till rätta. Sverige och Socialdemokraterna stödde den nya nationen i dess kamp för överlevnad i en region med stora motsättningar, inte minst religiösa. Efter Sexdagarskriget 1967, då Israel utökade sitt territorium, hände något med Socialdemokraternas vurm för landet. Då Olof Palme 1969 blev partiledare och statsminister blev detta än mer tydligt.

Är det möjligheterna till att återta Sveriges position på den internationella arenan eller är det arvet efter Palme som nu har förmått Socialdemokraterna att erkänna Palestina? Denna uppsats har som syfte att klargöra de faktorer som ligger bakom erkännandet.²

1.1 Frågeställning och syfte

Hur kan vi förklara Sveriges erkännande av Palestina?

Syftet med denna uppsats är att besvara om Sveriges erkännande av Palestina berodde på rationellt handlande eller på historiskt arv. Detta kommer att ha sin

¹ Palme, Olof, anförande i Storkyrkan i Stockholm vid Judiska församlingens möte 1983-04-13

² Underlag till inledningen återfinns i kapitel 4 och 5

utgångspunkt i att det var Socialdemokraterna som satt vid makten vid erkännandet och att de sedan Olof Palmes tid av tradition stått Palestina nära. Vidare är avsikten att se om detta handlande kan ha berott på rationalitet syftande till att uppnå högre syften så som till exempel en plats i FN:s säkerhetsråd.

Att undersöka denna fråga är relevant utifrån att det bara är Sverige som erkänt Palestina under sitt EU-medlemskap. Övriga länder inom EU som erkänt landet har gjort det innan de inträdde i unionen; många av de forna östblocksstaterna, till exempel Polen och Ungern, erkände Palestina medan Sovjetunionen fortfarande hade inflytande över deras utrikespolitik.³

Vidare så har Sverige ofta ansetts vara en viktig spelare på den internationella arenan i form av neutral medlare. Betänk till exempel Sveriges roll som övervakare av vapenstilleståndet mellan Nord- och Sydkorea i Panmunjom⁴ eller Carl Bildts roll som fredsmäklare i efterspelet efter Bosnienkriget 1995⁵. När det kommer till Sveriges inblandning i Mellanöstern har relationerna präglats av ett fåtal personer, till största delen under perioder av socialdemokratiska regeringar.⁶

Det är detta som gör Socialdemokraternas inblandning i erkännandet av Palestina relevant att undersöka, och då ur de två perspektiven rationalitet och arv.

1.1.1 Hypoteser

Frågeställningen kommer att behandlas med hjälp av följande hypoteser:

- Socialdemokraternas avsikt med erkännandet var att skapa en bild av en human regering och på så sätt vinna sympatier nationellt och internationellt, inte minst i tredje världen.
- Erkännandet av Palestina var politisk taktik för att Sverige skulle bli inröstat i FN:s säkerhetsråd.
- Högt uppsatta personer, nutida och historiska, inom Socialdemokraterna har påverkat partiets erkännande av Palestina.

1.1.2 Avgränsningar

För att kunna besvara frågeställningen inom ramen för denna uppsats kommer följande avgränsningar att göras:

- Utgångspunkten kommer att vara Sveriges relationer till Israel och Palestina från Israels grundande 1948 fram till idag med tyngdpunkt på perioden efter Sexdagarskriget 1967.
- Fokus kommer att ligga på Socialdemokraternas relationer till Israel och Palestina, även om regeringen som tog beslutet om erkännandet bestod av

³ Dagens Arena, *Här är länderna som erkänt Palestina*, 2014

⁴ Försvarsmakten 1, *Sydkorea – NNCS*, 2018

⁵ Bildt, Carl, *Uppdrag fred*, 1997, s 26ff

⁶ Se kapitel 5

både Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Detta då det är det förstnämnda partiets handlande som uppsatsen syftar till att undersöka, samt då Miljöpartiets historia på den politiska scenen, både nationellt och internationellt, är relativt kort jämfört med Socialdemokraternas.

1.1.3 Förutsättningar och definitioner

I denna uppsats avses följande:

- med partibeteckningen Socialdemokraterna menas Sveriges Socialdemokratiska Arbetareparti.
- med Sverige, Sveriges regering eller regeringen avses Socialdemokraterna. Då, som nämnts i avgränsningarna, Miljöpartiet utgör en liten aktör inom utrikespolitiken förutsetts deras inflytande vara ringa och utlämnas därav.
- med Palestina avses de områden som idag utgör den palestinska staten, ej att förväxla med namnet på regionen mellan Medelhavet och Jordanfloden eller med namnet på det brittiska protektorat ur vilket Israel bildades.
- med arv avses det som i teorierna benämns organisationslogik.

1.2 Tidigare forskning

Då frågeställningen tar upp en relativt aktuell fråga är forskningen inom området i dagsläget inte särskilt omfattande. Tidigare undersökningar har berört ämnet, men haft andra frågeställningar. Några av dessa kommer att användas i denna uppsats.

Ulf Bjereld undersökte 1982 sambandet mellan hur Sverige röstat FN:s generalförsamling och beroendet av olja från arabländerna inom OPEC⁷. I denna undersökning har Bjereld kartlagt Sveriges röster i generalförsamlingen från 1961–1980 i frågor som berört Palestina. Bjereld har sedan kopplat detta mot hur stor Sveriges handel har varit med arabländerna under samma tidsperiod. Utifrån detta har han sedan kunnat falsifiera eller bevisa sin nollhypotes att Sveriges voteringsröster i generalförsamlingen inte har förändrats i pro-palestinsk riktning samtidigt som beroendet av handel med de oljeproducerande arabstaterna har ökat.⁸

Ann-Marie Ekengren har i sin avhandling *Av hänsyn till folkrätten? Svensk erkännandepolitik 1945-1995*⁹ utrett tidigare svensk erkännandepolitik. Hon för ett resonemang kring om erkännandena har föregåtts av realism eller av idealism. Under åren före det som Ekengrens forskning omfattar låg de tre folkrättsliga

⁷ Organization of the Petroleum Exporting Countries, internationell organisation vars syfte är att koordinera och förena medlemsstaternas oljepolitik.

⁸ Bjereld, Ulf, "Sverige och Palestinafrågan", *Statsvetenskaplig tidskrift* vol. 88 nr 4 1985, s 357-365

⁹ Ekengren, Ann-Marie, *Av hänsyn till folkrätten? Svensk erkännandepolitik 1945-1995*, 1999

kriterierna så gott som alltid till grund för att Sverige skulle erkänna nya stater innebärandes att det finns ett folk, ett territorium samt en myndighet eller organisation som har kontroll över territoriet.¹⁰ Hon för ett resonemang kring huruvida Sverige agerat vid erkännanden och icke-erkännanden under kalla kriget, en period då uppfyllande av de folkrättsliga kriterierna inte alltid räckte för ett erkännande. Hur agerade Sverige då Västtyskland erkändes, men inte Östtyskland trots att båda länderna uppfyllde kriterierna? Ekengrens forskning är relevant även i frågan kring erkännandet av Palestina då man kan ifrågasätta om det verkligen finns en myndighet eller organisation som har kontroll över territoriet.

Ytterligare uppsatser som har skrivits på detta område är bland andra av Ida Vanhainen¹¹, vilkens ansats är att förklara Sveriges internationella roll utifrån erkännandet av Palestina. Skillnaderna mellan hennes uppsats och denna är att Vanhainen fokuserar på Sveriges utrikespolitiska roll, medan denna uppsats har som mål att studera Socialdemokraternas anledningar till att driva frågan om ett erkännande av Palestina.

¹⁰ Ekengren, 1999, s 13

¹¹ Vanhainen, Ida, *The Swedish Recognition of Palestine*, 2016

2 Metod och material

2.1 Metod

Metoden för denna uppsats är en fallstudie¹² med karaktären av en kvalitativ enfallsstudie. Denna metod är vald då den ger goda förutsättningar för att undersöka ett enskilt fall på djupet.¹³ Då det som undersöks är ett politiskt partis agerande i en fråga anses denna metod ge det mest rättvisande svaret.

Till sin natur är denna uppsats förklarande då syftet är att framlägga vad erkännandet av Palestina berott på. Då avsikten är att analysera erkännandet av Palestina utifrån två perspektiv är fallstudien en bra modell. Resultatet är givet och bakgrunden till detta är vad som ska förklaras. Detta görs med utgångspunkt i de två teorimodeller som beskrivs kapitel 3.

Den valda metoden är teorikonsumerande då det är fallet som står i centrum. Fallet studeras och förklaras med hjälp av redan existerande teorier. Genom att välja ett teorikonsumerande förhållningssätt läggs tonvikten vid att förstå erkännandet av Palestina istället för som vid en teoriutvecklande studie där fallet ska utveckla befintliga eller nya teorier som förklaringsmodeller.¹⁴

Andra länder i Europa som erkänt Palestina har haft andra förutsättningar än Sverige då de varit spelpjäser i stormakternas retorik under kalla kriget. Undantaget är Island som erkände Palestina 2011.¹⁵ Med detta givet hade en komparativ studie¹⁶ av Islands och Sveriges agerande varit av intresse, men då denna uppsats är på grundnivå anses en undersökning av den karaktären ej vara möjlig att genomföra inom given tidsram. Svårigheten ligger framför allt i faktainsamling kring det isländska erkännandet.

¹² Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Towns, Ann – Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 2017, s 108ff

¹³ Grønmo, Sigmund, *Metoder i samhällsvetenskap*, 2006, s 96

¹⁴ Esaiasson m fl, 2017, s 41ff

¹⁵ Dagens Arena, 2014

¹⁶ Grønmo, 2006, s 380f

2.2 Material

Huvuddelen av materialet för undersökningen av det rationella perspektivet består av primärkällor i form av politiska uttalande, riksdags- och regeringsdokumentation samt partiprogram. Dessa har kompletterats med sekundärkällor i form av analyser och skrifter från statsvetare och politiska kommentarer. Detta material återfinns till stor del i media.

Primärkällor till undersökningen om arvet har varit svårare att finna. Huvuddelen av detta materialet består därför av sekundärkällor i form av memoarer och biografier skrivna av och om politiker. Dessa är skrivna efter att personerna lämnat den aktiva politiken.

För att säkra kvaliteten på källmaterialet har metoden Ädel-OST (Äkthet, Oberoende, Samtidighet, Tendens)¹⁷ nyttjats. Denna metod har ansetts vara tillräcklig för att bedöma riktigheten hos faktaunderlaget då den tar upp samtliga relevanta aspekter beträffande källor. Gällande primärkällorna har dessas riktigt inte ansetts nödvändiga att ifrågasätta då dessa är officiella dokument. Artiklar i media måste däremot läsas för vad de är; avsikten med artikeln har undersökts för att kontrollera om den är tendensiös eller ej. Samma sak gäller för biografier och memoarer. Risken finns att dessa är skrivna för att framhålla en persons eller en organisations storhet eller tillkortakommanden. Även samtidigheten har beaktats då de är skrivna efter de inträffade händelserna. Sekundärkällorna har därför kontrollerats mot varandra för att finna samstämmighet.

¹⁷ Esaiasson m fl, 2017, s 288ff

3 Teori

Som utgångspunkt har de teorimodeller som Graham Allison och Philip Zelikow utarbetade för att analysera Kubakrisen använts¹⁸. En viss modifiering av dessa har skett för att passa uppsatsens syfte. Modellerna beskrivs mer utförligt nedan. Anledningen till att utgå från Allison och Zelikow är att de i sin undersökning av Kubakrisen för ett resonemang kring hur stater agerar som är applicerbart på denna uppsats frågeställning. De framlägger teorier om staters rationella handlande för att uppnå vinstmaximering och om hur organisationer handlar utefter invanda mönster, där syftet kan vara mer svåröverskådligt. Med dessa teorier som grund har uppsatsens frågeställning analyserats.

Till stöd för Allison och Zelikows modeller har även Ann-Marie Ekengrens teorier för analys av svensk erkännande politik¹⁹ nyttjats. Ekengren utreder om tidigare svenska erkännanden eller icke-erkännanden av stater har sin utgångspunkt i realism eller i idealism. Hennes tankar kring realismen är till stor del lika med Allison och Zelikows där ett erkännande syftar till att uppnå ett högre syfte för en stat. I Ekengrens teorier föregås ett erkännande av en analys där hot och möjligheter som Sverige stått inför i samband med beslut om erkännande listats. För de idealistiska perspektivet tar Ekengren upp folkrätten som avgörande för om en stat ska erkännas eller inte. Här är kopplingarna till Allison och Zelikow inte lika uppenbara, men kopplat till arv har ändå likheter hittats. Detta utvecklas i avsnitt 3.2.

Valet av de två modellerna är gjort utifrån att de kan sammankopplas och att de kan förklara det politiska agerandet under olika tidsperioder. Under 1970-talet var kanske de beslut som togs högst rationella, medan de idag utgör grunden för att nya beslut tas av gammal vana. Dagens beslut grundas kanske på att socialdemokratin i Sverige historiskt har haft en pro-palestinsk inriktning som vid tiden för dess uppkomst var fullt rationell.

3.1 Modell 1 – Staten som rationell aktör

I modell 1 – Staten som rationell aktör (The Rational Actor Model)²⁰ är målet att förklara en stats handlande som rationellt: ”The attempt to explain international

¹⁸ Allison, Graham & Zelikow, Philip, *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*, 1999

¹⁹ Ekengren, 1999, s 39ff

²⁰ Allison & Zelikow, 1999, s 13ff

events by recounting the aims and calculations of nations or governments is the trade mark of the Rational Actor Model.”²¹ I denna modell ställer Allison och Zelikow upp ett antal antaganden och frågor. Med utgångspunkt i dessa frågor är målet att förklara en stats agerande utifrån de rationella anledningar som ligger till grund för att genomföra en viss politik eller verksamhet. Modellen förutsätter att staten ses som en rationellt handlande individ. Detta innebär att uttalande så som ”Sveriges anser...” förutsätter att det är staten Sverige som anser och att den som framför budskapet företräder landet. Jämför med ett uttalande som inleds med ”Stefan Löfven anser...”. Här är det inte säkert att uttalandet kommer att klarlägga vad nationen Sverige anser.

De antaganden som ställs upp i modell 1 är:

- X är en handling utförd av en stat.
- Staten är, eller uppträder, som en enad aktör.
- Staten har en sammanhållande samhällsfunktion.
- Staten agerar i relation till hot eller möjligheter.
- Statens agerande är, eller syftar till att vara, vinstmaximerande.

Först då dessa antaganden är gjorda kan följande frågor ställas och besvaras:

- Vem är aktören?
- Vilka hot eller möjligheter uppstår för aktören?
- Vilken är den sammanhållande/förenande funktionen?
- Vilket är det bästa valet/agerandet för att maximera aktörens vinster under givna förutsättningar?²²

Ekengren ger stöd åt Allison och Zelikows resonemang ovan. Enligt henne så leder staters vilja att vinna ny mark, upprätta allianser, vinna status på den internationella scenen eller säkra sina strategiska gränser till att folkrätten åsidosätts. Genom detta konstaterar hon att då en stat hotas av säkerhetspolitiska eller ekonomiska förluster tenderar beslutsfattarna att nedprioritera folkrätten för att möta hoten.²³

3.2 Modell 2 – Organisationslogik

Med organisationslogik (Organizational Behavior)²⁴ menar Allison och Zelikow att det inom alla organisationer finns ett inneboende arv: ”Governmental behavior can [...] be understood, according to a second conceptual model, less deliberate choices and more as *outputs* of large organizations functioning according to standard patterns of behavior.”²⁵

²¹ Allison & Zelikow, 1999, s 13

²² Allison & Zelikow, 1999, s 27 (antaganden och frågor är fritt översatta av uppsatsförfattaren och något anpassade för att kunna besvara uppsatsens frågeställning)

²³ Ekengren, 1999, s 57

²⁴ Allison & Zelikow, 1999, s 143ff

²⁵ Allison & Zelikow, 1999, s 143

Modell 2 beskriver hur organisationer drivs av en inneboende logik. Med detta perspektiv förutsätts att en organisation är en institution som handlar efter regelmässighet. Organisationen följer ett antal uppsatta och väl etablerade handlingsregler. Dessa handlingsregler kan ses som checklistor eller ”standard operating procedurs” (SOP)²⁶ som ligger till grund för ett likartat agerande från gång till gång (jämför med procedurerna som genomförs varje gång ett flygplan ska starta). Är det alltid bra med standardiserade lösningar och svar? Allison och Zelikow menar att det finns både för- och nackdelar. Inom franchisebranschen är SOP av största vikt; en hamburgare från McDonald’s ska vara lika över hela världen. I andra fall finns dock stora risker med att organisationer låser sig vid verktyg och planer som de utarbetat i dåtiden även när de ställs inför nya utmaningar i framtiden.²⁷ Detta synsätt ger att handlingarna inte alltid är rationella utan istället bygger på historiska händelser och arv inom organisationen; det som ett land gör idag bygger på tidigare ageranden²⁸.

Vidare så kan ideal som utarbetas inom organisationer riskera att tjäna större syften för personer inom organisationen än för personer utanför denna. I sin strävan efter legitimitet bildas ett arv som sällan ifrågasätts.²⁹ Allison och Zelikow lägger fokus på att det finns utarbetade planer inom en organisation, men för att kunna besvara denna uppsats frågeställning om arv modifieras modellen något genom att dessa planer översätts till ett arv inom organisationern.

Ekengren har inte ett uttalat organisationslogiskt perspektiv i sin avhandling, men genom att studera de erkännanden som genomförts 1945-1995 kan ett visst mönster skönjas, ett arv. Vid tiden för de flesta erkännandena har regeringen varit socialdemokratisk och många och långa debatter har förekommit till exempel i fallen med Nordvietnam och Östtyskland. Med dessa fall som bakgrund kan likheter i fallet med Palestina hittas.³⁰

3.3 Styrkor och svagheter med valda modeller

Genom att nyttja Allison och Zelikows modeller behandlas frågeställningen inom tydliga ramar. Modell 1 och 2 ger tydliga styrningar för hur ett problem kan angripas och leder till kongruens där teorierna förklarar de specifika utfallet: regeringens erkännande av Palestina. Metodvalet har inneburit att hela den socialdemokratiska processen kopplat till Mellanösternkonflikten inte har behövt kartläggas, utan bara det som rör själva erkännandet. Fakta har här kunnat sökas i riksdags- och regeringsdokumentation samt i partiprogram. Modell 2 har medfört

²⁶ Allison & Zelikow, 1999, s 147

²⁷ Allison & Zelikow, 1999, s 149

²⁸ Allison & Zelikow, 1999, s 175

²⁹ Allison & Zelikow, 1999, s 156

³⁰ Ekengren, 1999, s 183ff, s 223ff, s 247ff

en viss historiks förklaring³¹ kring hur organisationer gör som de alltid gjort. Det historiska faktaunderlaget har samlats in från biografier och memoarer och analyserats utifrån hur organisationen gjort vid olika tidpunkter

Genom att dessutom utgå från två kända teorimodeller för analys av händelsen så har fokus kunnat läggas på faktainsamling och genomgång av det tagna beslutet istället för byggandet av nya teori- och analysmodeller. Då denna uppsats är på grundnivå har detta val underlättat möjligheterna till att komma fram till ett resultat inom angiven tidsram.

Svagheter med vald forskningsdesign är bland annat att det har funnits risk för en låsning vid Allison och Zelikows modeller. Detta har kunnat medföra att den undersökta händelsen, medvetet eller omedvetet, undersökts på ett sätt som underlättar för att den ska passa in i modell 1 och 2. För att undvika detta har Ekengrens modell lästs parallellt och till viss del inarbetats i Allison och Zelikows. Genom att ta in Ekengrens teorier kring folkrättens betydelse för erkännande av stater har ytterlige en dimension lagts till modellerna.

Vidare så kräver modell 2, som nämnts, en större form av historisk förklaring. Denna riskerar att bli mindre teoretiskt då den bygger på biografier och memoarer samt historiska skildringar av politiska händelser. Farhågan har här varit att denna litteratur inte är helt opartiskt skriven utan kan innehålla fakta och tolkningar som tjänar författarens syften, se avsnitt 2.2.

3.4 Teoretiska avväganden

Vid undersökningar av aktuell utrikespolitisk karaktär uppstår ofta problem med sekretess. Att göra en lika omfattande utredning av erkännandet av Palestina som Ekengren gjort i sin avhandling om t ex Nordvietnam eller Östtyskland är svårt att genomföra så pass nära erkännandet av Palestina. Detta till stora delar beroende på den sekretess som fortfarande omgärdar många av beslutsunderlagen.

Detta till trots har jag ändå ansett frågan så pass intressant att jag valt att utreda den. Risken har varit att det blir antaganden som ligger till grund för slutsatserna, men då Socialdemokraterna satt vid makten under både erkännandet av Nordvietnam och Östtyskland har jag funnit paralleller till dessa erkännanden och de bakomliggande faktorerna som underbygger uppsatsens resonemang kring erkännandet av Palestina.

³¹ Grønmo, 2006, 388f

4 Bakgrund

Detta kapitel är avsett att ge en bakgrund till konflikten mellan Israel och Palestina, folkrättens kriterier för erkännandet av en stat och hur Sverige röstat i FNs generalförsamling i frågor rörande Palestina. Bakgrunden är nödvändig att känna till för att förstå Socialdemokraternas kopplingar till Palestina, vilka redogörs för i nästa kapitel.

4.1 Konflikten mellan Israel och Palestina

Konflikten i regionen har pågått under lång tid. Efter ett misslyckat uppror mot romarna på 100-talet e Kr drevs judarna på flykt och vid romarrikets fall erövrades området av muslimska arméer varpå de flesta kvarvarande människorna konverterade till islam. I samband med detta nämns namnet Palestina för första gången.³²

Den muslimska dominansen i området kom att hålla i sig fram till första världskrigets slut. Efter det osmanska rikets upplösning kom området att hamna under brittisk kontroll via ett NF-mandat³³. Redan innan kriget hade judarna börjat återvända till Palestina och genom den politiska rörelsen sionismen, som verkade för bildandet av judisk stat, ökade inflyttningen av judar, vilket välkomnades av briter.³⁴

Efter andra världskriget beslöt FN att arbeta för en israelisk stat och då briternas mandat för området löpte ut 1948 utropade den israeliske politikern David Ben-Gurion staten Israel med stöd från USAs president Harry S Truman. Palestinierna gick till motangrepp, men det israeliska försvaret var välrustat och förberett. Efter stridernas upphörande hade Israel tagit större delen av Palestina i besittning, inklusive halva Jerusalem. En fredsuppgörelse lades fram, men ingen av parterna skrev under. Kriget hade tvingat över 300 000 palestinier på flykt.³⁵

Oroligheter fortsatte att präglade området och nådde sin kulmen 1967. Egypten, med president Gamal Abdel Nasser, började under våren diskutera en attack mot Israel syftandes till att återta "palestiniernas land". Det blev dock Israel som inledde kriget den 5 juni genom att angripa Egyptens flygvapen medan planen fortfarande stod på sina baser. Jordanien och Syrien ställde sig på Egyptens sida

³² King, John, *Israel och Palestina*, 2006, s 6f

³³ NF, Nationernas Förbund, föregångare till dagens FN, Förenta Nationerna

³⁴ King, 2006, s 8f

³⁵ King, 2006, s 10ff

och kriget fortgick i sex dagar, därav namnet Sexdagarskriget. Den 10 juni stod Israel som segrare och hade då intagit Golanhöjderna, Sinaihalvön och Västbanken från sina motståndare. Man intog även östra Jerusalem med de för muslimer och kristna viktiga helgedomarna. Sexdagarskriget förde ytterligare 178 000 palestinier på flykt. Israel gick också i samband med detta krig från att ha varit ett av grannländerna hotat land till att bli en ockupationsmakt i Mellanöstern³⁶. Sinaihalvön har senare återlämnats till Egypten medan Israel har behållit Golanhöjderna och Västbanken.³⁷

Detta är grunden till dagens konflikt och stridigheter i området om rätten till Palestina.

4.2 Kriterier för erkännande av en stat

En ny stat kan uppstå genom delning eller sammanslagning³⁸ som i fallen med Tjeckien och Slovakien respektive Tyskland. De folkrättsliga kriterierna som brukar vara avgörande för att en stat ska anses möjlig att erkänna är att det ska finnas ett folk, ett territorium och en organisation eller myndighet som utövar kontroll över territoriet³⁹.

På 1800-talet var praxis att inga nya stater erkändes så länge det fortfarande pågick stridigheter. Att föregå krigsslutets uppdelning ansågs vara att blanda sig andra staters angelägenheter.⁴⁰ Under senare år har både de tre folkrättsliga kriterierna och bruket att inte blanda sig i pågående konflikter i många fall frångåtts. Exempel på detta är vid erkännandet av de före detta jugoslaviska staterna⁴¹. Vid dessa tillfällen har man istället fokuserat på hur processen vid statsbildandet har gått till. Har en ny stat uppkommit genom våld eller har processen varit demokratiskt driven? Måttet av demokrati spelar många gånger en avgörande betydelse för om en stat ska erkännas eller inte.⁴²

Andra anledningar till att erkänna en stat kan vara att man vill upprätta förbindelser med det nya landet. Dessa kan vara både i form av diplomatiska och ekonomiska kontakter. Utan ett erkännande blir det svårt att bedriva någon form av utbyte, både på politiskt och ekonomisk nivå, med den nya staten.⁴³

³⁶ Östberg, Kjell, *När vinden vände: Olof Palme 1969-1986*, 2009, s 122

³⁷ King, John, 2006, s 16f

³⁸ Ekengren, 1999, s 84

³⁹ Ekengren, 1999, s 13

⁴⁰ Ekengren, 1999, s 84

⁴¹ Ekengren, 1999, s 154ff

⁴² Ekengren, 1999, s 85ff

⁴³ Ekengren, 1999, s 90

4.3 Sveriges röster i FNs generalförsamling

Tiden direkt efter andra världskriget innehöll relativt få voteringar i FNs generalförsamling rörande Palestinafrågan och i de som genomfördes stödde Sverige Israel. Under perioden 1961 till 1980 kan man dock se en förändring i Sveriges röstningsbeteende. Från att inledningsvis ha stöttat Israel ökar stödet för Palestina under perioden. Antalet nedlagda svenska röster ökar även de i frågor där Israel och Arabvärlden står på var sin sida i voteringarna; detta även under perioden med borgerligt styre.⁴⁴ En tydlig markering under denna period var att Sverige ställde sig bakom FNs säkerhetsråds resolution 242⁴⁵ som krävde att Israel skulle återlämna de områden som ockuperades i samband med Sexdagarskriget.⁴⁶

Under åren efter 1980 kan en fortsatt Palestinavänlig politik skönjas i Sveriges agerande i generalförsamlingen. Ser man till de omröstningar som genomförts så har Sverige i de flesta röstat för Palestina i frågor som rör relationerna till Israel. I samma utsträckning har även Sverige kritiserat Israels handlande i området.⁴⁷

Vissa frågor har stuckit ut mer än andra så som resolution 67/19⁴⁸ rörande Palestinas status i FN. Genom denna resolution fick Palestina som icke-medlem observatörsstatus i generalförsamlingen. Israel och USA röstade tillsammans med ytterligare sju stater emot, medan Sverige och 137 andra länder röstade för⁴⁹. Senast i raden av omröstningar i Palestinafrågan gällde resolution ES-10/L.22⁵⁰ om Jerusalems status. Resolutionen syftade till att ogiltigförklara Jerusalem som Israels huvudstad då USA deklarerat att man avser flytta sin ambassad till staden⁵¹. Sverige biföll resolutionen, medan Israel och USA röstade emot⁵². Ambassaden öppnades, resolutionen till trots, i Jerusalem den 14 maj 2018⁵³.

Ett återkommande förfarande kan uttydas om man går igenom röstsiffrorna från generalförsamlingen efter 1980 fram till idag. I frågor som rör Palestina återfinns oftast Israel och USA på ena sidan och Sverige på den andra sidan.⁵⁴

⁴⁴ Bjereld, 1985, s 357ff

⁴⁵ United Nations Security Council, *Resolution 242*, 1967

⁴⁶ Bjereld, Ulf & Carmesund, Ulf (red), *Israel och Palestina – 60 år i våra röda hjärtan*, 2008, s 11

⁴⁷ United Nations 1, *General Assembly Resolutions*, 2018

⁴⁸ United Nations General Assembly, *Resolution 67/19. Status of Palestine in the United Nations*, 2012

⁴⁹ United Nations 2, *General Assembly Votes Overwhelmingly to Accord Palestine 'Non-Member Observer State' Status in United Nations*, 2018

⁵⁰ United Nations General Assembly, *Resolution ES-10/L.22 Status of Jerusalem*, 2017

⁵¹ U.S. Department of State 1, *Opening of U.S. Embassy Jerusalem*, 2018

⁵² United Nations 3, *UNBISNET-Result of voting*, 2017

⁵³ U.S. Department of State 2, *On the Opening of U.S. Embassy Jerusalem*, 2018

⁵⁴ United Nations 1, 2018

5 Socialdemokraterna och Palestinafrågan

Efter bildandet av staten Israel 1948 kom landet att väcka beundran hos de svenska socialdemokraterna. Judarna hade rest sig efter förintelsen och nu bildade man en stat, ledd av arbetarrörelsen, dit allt fler återvände⁵⁵; mellan 1948 och 1951 återvände 600 000 judar till landet⁵⁶. Under de kommande årtiondena skapades goda relationer mellan Sverige och israeliska toppolitiker som David Ben-Gurion, Golda Meir och Simon Peres⁵⁷.

Fram till Sexdagarskriget var Socialdemokraternas inställning till Israel som mönsterstat ohotad, men då FN efter kriget krävde att Israel skulle återlämna de ockuperade områdena stödde Sverige denna linje. I och med detta påbörjades den socialdemokratiska svängningen från Israel som bundsförvant till att få upp ögonen för den palestinska befolkningens situation.⁵⁸

5.1 Personer

För att förstå Socialdemokraternas ställningstagande i Palestinafrågan måste några personer nämnas: Olof Palme och Sten Andersson som var med vid omsvängningen i Mellanösternpolitiken, samt Anna Lindh som förde deras arv vidare.

5.1.1 Olof Palme (1927-1986)

Olof Palme var den svenske politiker som fick Socialdemokraterna att överge den tidigare synen på Israel som förebild för hur en demokratisk arbetarnation kan byggas upp⁵⁹. Palme började sin poliska karriär inom Sveriges förenade studentkårer⁶⁰. I och med engagemanget i studentkårerna och senare i det socialdemokratiska ungdomsförbundet SSU⁶¹, fick Socialdemokraterna upp

⁵⁵ Östberg, 2009, s 121ff

⁵⁶ King, 2006, s 15

⁵⁷ Andersson, Sten, *I de lugnaste vatten*, 1993, s 222ff

⁵⁸ Östberg, 2009, s 122ff

⁵⁹ Östberg, 2009, s 123

⁶⁰ Östberg, Kjell, *I takt med tiden: Olof Palme 1927-1969*, 2008, s 74

⁶¹ Östberg, 2008, s 148ff

ögonen för honom och han knöts till statsminister Tage Erlanders kansli för att ge partiet en nytändning efter svikande väljarstöd⁶². Efter några år som riksdagsledamot blev Palme både kommunikationsminister⁶³ och utbildningsminister⁶⁴ innan han 1969 blev socialdemokraternas partiledare och sedermera statsminister för första gången⁶⁵.

Under sina år vid makten förde Palme en aktiv utrikespolitik syftandes till att Sverige skulle fungera som mellanhand mellan alliansfria stater i både den fattiga och rika världen. Genom detta kom Sverige många gånger att kritisera stormakterna och då framför allt USA. Efter Kubakrisen påbörjades en avspänning mellan väst- och östblocken. Detta framför allt beroende av ekonomiska skäl; kapprustningen kostade båda sidor ofantliga summor. Avspänningen skapade i sin tur möjligheter för Sverige att påverka situationen för länder i tredje världen. Palme tog denna möjlighet och var en av de främsta kritikerna till USAs krigsföring i Vietnam. Genom sina jämförelser av USAs bombningar av Hanoi med både Hitlers och Stalins verk under andra världskriget vann han stort förtroende både hos ungdomsgenerationen i Sverige och företrädare för länder i tredje världen.⁶⁶

Redan innan Palme blev statsminister hade han gjort sig ett namn på den internationella scenen genom att visa sig tillsammans med Nordvietnams Moskvaambassadör vid en demonstration i Stockholm 1968. Detta skapade protester från USA som ansåg att Sverige valt sida i det pågående Vietnamkriget. Relationerna blev inte bättre när Sverige, under Palmes första regeringsår, som första västland erkände Nordvietnam 1969.⁶⁷ Erkännandet hängde ihop med det stora lidande som Vietnamkriget innebar för vietnameserna. Många nåddes av bilder från kriget via tv och opinionen både i USA och i Sverige började svänga i krigsfrågan; det var inte längre självklart att stödja USA.⁶⁸

Bakgrunden till Palmes omsvängning av utrikespolitiken kan ses i den så kallade 1968-rörelsen⁶⁹, en rörelse skapad ur de kraftiga vänstersympatier som uppstod inom svensk politik. Rörelsen stod för en mer radikal politik syftandes till att stärka oberoendet gentemot de båda supermakterna, men också för att uppmärksamma marginaliserade stater i tredje världen.⁷⁰ Vid denna tid fastslår Palme att kampen för befrielse i tredje världen måste stödjas; stöd till de förtryckta folkens rätt till sitt egna territorium måste ges.⁷¹ Inom

⁶² Östberg, 2008, s 123ff

⁶³ Östberg, 2008, s 236

⁶⁴ Östberg, 2008, s 316

⁶⁵ Östberg, 2008, s 381ff

⁶⁶ Östberg, 2009, s 111ff

⁶⁷ Ekengren, 1999, s 139

⁶⁸ Ekengren, 1999, s 226

⁶⁹ Se kapitel 4 i Douglas Brommessons *Från Hanoi till Bryssel – Moralsyn i deklarerad svensk utrikespolitik 1969-1996* för en utförlig genomgång av 1968-rörelsen.

⁷⁰ Brommesson, Douglas, *Från Hanoi till Bryssel – Moralsynen i deklarerad svensk utrikespolitik 1969-1996*, 2007, s 77

⁷¹ Brommesson, 2007, s 90

Socialdemokraterna, som tidigare hållit på folkrätten, uppstod nu även en uttalad förståelse för att befrielsekamper i tredje världen kan behöva föras med våld.⁷²

Att synen på Israel förändrats efter Sexdagarskriget underströks av Palme 1973 då han deklarerade att: ”Det går inte bara att betrakta palestinierna som flyktingar. De har i den allmänna debatten nu fått en nationell identitet, blivit ett folk.”⁷³ I och med detta uttalande kom debatten i Sverige, istället för att handla om en mellanstatlig konflikt, nu att handla om en nationell konflikt mellan två folk om rätten till samma landområde. Detta blev än mer tydligt när Sverige som tillfällig medlem av FNs säkerhetsråd 1975, på Palmes initiativ, bidrog till att PLO⁷⁴ gavs status som palestiniernas officiella företrädare och att organisationen som detta skulle få delta i FNs samtal i Palestinafrågan.⁷⁵

Under de kommande åren kom Palme att stå PLOs ledare Yassir Arafat allt närmare. Efter att ha mött Arafat under ett besök i Algeriet avlade Palme en rapport vid hemkomsten som tydliggjorde socialdemokraternas nya inställning i Palestinafrågan: ”[Mer] och mer har vi kommit till insikt om [...] att det också finns ett palestinskt folk, som har sin särart och som därför har sina nationella intressen, som måste säkerställas på något sätt [...]. Arafat [...] är en av företrädarna för det palestinska folket med ett starkt stöd i hela arabvärlden [...]”⁷⁶

I samband med detta framförde Palme även kritik mot Israel, både inom Socialdemokraterna, men också direkt till Israels premiärminister Golda Meir. Han förklarade under ett möte med Meir att det i Israels närområde bor hundra miljoner människor som på sikt kommer att bli rika och militärt starka. Detta sammanfattar Palme till Meir med orden: ”[...] framtiden talar emot er.”⁷⁷ Efter detta uttalande fastslog han även att han stod bakom bildandet av en palestinsk stat, om än inte i närtid: ”[Palestinierna] ska ha ett hemland och ett hemland är ett territorium [...]”⁷⁸

Relationen till de nyss så goda vännerna i Israels arbetarparti blev genom dessa uttalanden extremt ansträngd. Inte blev det bättre när arbetarpartiet förlorade makten till det konservativa Likud med ledaren Menachem Begin. Begin fick tillsammans med Egyptens president Anwar Sadat Nobels fredpris 1978 för sina ansträngningar med att skapa ett fredsavtal mellan Israel och Egypten. Detta fick Palme att reagera då han menade att den norska nobelkommittén var en belastning för svensk utrikespolitik i och med att man runt om i världen trodde att fredspriset delades ut av Sveriges regering.⁷⁹

Förhållandet mellan Sverige och Israel förvärrades ytterligare när Palme uttalade sig i samband med Israels invasion av Libanon 1982. Han jämförde bilder

⁷² Brommesson, 2007, s 95

⁷³ Östberg, 2009, s 123

⁷⁴ PLO, Palestinska befrielseorganisationen, är en paraplyorganisation för nationella grupper i Palestina

⁷⁵ Östberg, 2009, s 123

⁷⁶ Östberg, 2009, s 123f

⁷⁷ Östberg, 2009, s 124

⁷⁸ Östberg, 2009, s 125

⁷⁹ Östberg, 2009, s 125

från bombningarna av Beirut med bilder från Warszawas getton och koncentrationslägren under andra världskriget. Senare kom Palme att dementera att han med detta skulle ha jämfört Begin med Hitler, men han tillade: ”[På] samma gång som jag alltid försvaret Israels rätt att existera är jag djupt kritisk mot Israels nuvarande politik.”⁸⁰

De ansträngda relationerna med Israel kom att dominera återstoden av Palmes tid vid makten fram till och med mordet på honom 1986. Bottennivån nåddes när han 1983 tog emot Arafat i Stockholm och då blev utbuad i samband med ett offentligt anförande.⁸¹

5.1.2 Sten Andersson (1923-2006)

Sten Andersson är kanske den socialdemokrat som har haft närmast förbindelser med de palestinska företrädarna, och då framför allt med Arafat. Andersson föddes under enklare förhållanden i en socialdemokratisk arbetarfamilj i Stockholm⁸². Efter sina grundstudier kom han 1942 i kontakt med Socialdemokraterna genom sitt engagemang i SSU⁸³. Detta engagemang kom att utvecklas under Anderssons år vid Stockholms högskola⁸⁴.

Vid riksdagsvalet 1963 utsågs Sven Aspling till socialminister och Andersson blev då dennes efterträdare som Socialdemokraternas partisekreterare⁸⁵. Efter ytterligare ett antal förtroendeuppdrag inom partiet utnämndes han efter valet 1982 till socialminister⁸⁶, en post som han innehade fram till 1985 då han blev utrikesminister⁸⁷.

Förre moderata partiledaren och statsministern Carl Bildt beskrev Anderssons nära relation till Arafat i Sveriges Radios program *Godmorgon, världen!* den 11 december 1988 på följande sätt: ”När han satt där och glänste med Arafat var det så uppenbart. Det finns ett drag av orientalisk basarpolitik över denne socialdemokratis mest charmerande, klart färgstarkaste och i ett längre perspektiv kanske också framgångsrikaste gestalt under de senaste decennierna.”⁸⁸

Denna något sarkastiska beskrivning av Sveriges utrikesminister är givetvis ett uttryck för politisk satir, men bekräftas delvis av Andersson själv när han beskriver sin nära relation till Arafat. Under hans aktiva år inom politiken träffade han många gånger företrädare för Israel och Palestina och kom med tiden att utveckla goda relationer till många av ländernas företrädare. Andersson blev den person utanför de egna leden som Arafat litade på. Detta visade sig till exempel då

⁸⁰ Östberg, 2009, s 125f

⁸¹ Östberg, 2009, s 126

⁸² Andersson, 1993, s 31

⁸³ Andersson, 1993 s 84f

⁸⁴ Andersson, 1993, s 77ff

⁸⁵ Andersson, 1993, s 178ff

⁸⁶ Andersson, 1993, s 336

⁸⁷ Andersson, 1993, s 365ff

⁸⁸ Andersson, 1993, s 17

han lyckades förmå Arafat att uttala PLOs erkännande⁸⁹ av Israel som stat och ett fördömande av terrorhandlingar riktade mot grannlandet. Detta ansågs som en förutsättning för att få Israel och USA att acceptera PLO som förhandlingspart.⁹⁰

Det var inte bara Arafat och PLO som uppskattade Andersson. Även för israelerna blev han en omtyckt fredsmedlare. Många gånger då samtalen kört fast efterfrågades Anderssons närvaro även av Israel, framför allt för att han var den ende som åtnjöt Arafats förtroende och på så vis fungerade som en bro mellan israeler och palestinier.⁹¹

5.1.3 Anna Lindh (1957-2003)

Efter Palme och Andersson blev Anna Lindh den socialdemokrat som förde arvet vidare. Samma år som Palme blev statsminister gick hon med i SSU, inspirerad av hans engagemang i utrikesfrågor och kritik mot Vietnamkriget. Genom sitt arbete inom SSU blev Lindh 1982 invald som ersättare i riksdagen och 1984 blev hon ungdomsförbundets första kvinnliga ordförande.⁹²

Ministerkarriären inleddes som miljöminister 1994⁹³ och efter valet 1998 blev hon utrikesminister⁹⁴. Lindh lade stor vikt vid ett stark FN som skulle övervaka oroligheter i världen⁹⁵. Som ett led i detta återförde hon Palestinafrågan till dagordningen där hon menade att respekten för folkrätten hade gått förlorad⁹⁶.

När Göran Persson tillträdde som statsminister 1996 påbörjade han en kursändring i Palestinafrågan som avvek från Palmes linje. Persson förespråkade en mer Israelvänlig politik. Lindh gick här sin egen väg och följde Palmes och Anderssons utstakade plan för en palestinsk stat.⁹⁷ Hon behöll de goda kontakterna med de palestinska företrädarna⁹⁸ och förespråkade ett erkännande av landet⁹⁹.

Lindh var dock nyanserad i sin kritik. Samtidigt som hon kritiserade Israel för att använda fel metoder för att försvara sig mot terrorhandlingar, påpekade hon även att palestinerna måste gå samman för att få slut på terrordåden som riktas mot Israel, en retorik liknande Anderssons¹⁰⁰. Likväl menade hon att Israel måste

⁸⁹ Här är det viktigt att notera att det var organisationen PLO, inte staten Palestina, som erkände Israel.

⁹⁰ Schori, Pierre, "Israel 60 år och Mellanösterns framtid" i Bjereld, Ulf & Carmesund, Ulf (red) *Israel och Palestina – 60 år i våra röda hjärtan*, 2008, s 156ff

⁹¹ Schori, 2008, s 161f

⁹² Svenning, Olle, *Anna Lindh: En minnesbok*, 2003, s 11ff

⁹³ Svenning, 2003, s 29

⁹⁴ Svenning, 2003, s 41

⁹⁵ Svenning, 2003, s 76

⁹⁶ Svenning, 2003, s 112

⁹⁷ Schori, 2008, s 158ff

⁹⁸ Expressen, *S höll sitt vallöfte till palestinerna*, 2015

⁹⁹ Sydsvenskan, *Lindh försökte ge fredshopp åt palestinier*, 2002

¹⁰⁰ Schori, 2008, s 156ff

inse att övergrepp och konfrontation inte skyddar landet. Enda vägen till varaktig fred är förhandlingar och att Israel upphör med sin ockupation.¹⁰¹

Som synes gick Lindh i Palmes och Anderssons fotspår. Hennes tal bär spår av Palmes vision om ett fritt Palestina: ”Det handlar i grunden om rättvisa; rätten för de förföljda och egendomslösa till ett hemland, till självbestämmande och till trygghet och frihet.”¹⁰² Palestinagrupperna i Sverige skrev kort efter mordet på henne: ”[...] en av de få högt uppsatta politikerna i Europa idag som visade ett starkt engagemang för situationen i Palestina. I ord och handling agerade hon för det palestinska folkets rättigheter.”¹⁰³ Detta visar även på att hon, som utrikesminister, vidmakthöll Anderssons relationer till landet.

5.2 Erkännandet

Debatten inom socialdemokratin om ett erkännande av Palestina har kommit och gått under åren, dock så har både folkrättsliga och rationella motiv avhållit från ett erkännande. Till de folkrättsliga argumenten har avsaknaden av kontroll över territoriet anförts och till de rationella har riskerna för att stöta sig med USA och övriga västländer vägts in.¹⁰⁴ Ett stort steg framåt togs i och med Socialdemokraternas 37e partikongress 2013. I partiledare Stefan Löfvens tal till kongressen sa han: ”Det finns saker vi kan göra. Det finns saker vi borde göra. Och så finns det saker vi måste göra [...] En sådan sak är att nå en fredlig tvåstatslösning för Israel och Palestina. Det kräver ett erkännande av båda staternas existens. [...] Och vänner, det kräver att Sverige och världssamfundet erkänner staten Palestina!”¹⁰⁵ I och med detta tydliggjordes att en eventuellt kommande socialdemokratisk regering skulle verka för ett erkännande av Palestina.

Möjligheten uppstod under hösten 2014 då Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet bildade regering efter valet. Kursändringen i den socialdemokratiska Mellanösternpolitiken som påbörjats 1967 kulminerade den 3 oktober 2014 då den nytillträdde socialdemokratiska statsministern Löfven, i regeringsförklaringen, deklarerade följande:

Konflikten mellan Israel och Palestina kan endast lösas genom en tvåstatslösning, framförhandlad i enlighet med folkrättens principer. Den måste garantera såväl palestinernas som israelernas legitima krav på nationellt självbestämmande och säkerhet. En tvåstatslösning förutsätter ömsesidigt erkännande och vilja till fredlig samexistens. Därför kommer Sverige att erkänna staten Palestina.¹⁰⁶

¹⁰¹ Expressen, *Anna Lindh till attack mot Israels terrorbekämpning*, 2003

¹⁰² Svenning, 2003, s 118

¹⁰³ Palestinagrupperna i Sverige 1, *Till minne av Anna Lindh*, 2007

¹⁰⁴ Ekengren, 1999, s 117

¹⁰⁵ Socialdemokraterna, *Kongressprotokoll 2013*, 2013, s 116

¹⁰⁶ Regeringskansliet 1, *Regeringsförklaringen 2014*, 2014

Detta följdes upp med det officiella erkännandet av Palestina den 30 oktober samma år. Ur erkännandet framgår regeringens motiv till handlingen. Bland annat nämns att erkännandet ska verka för palestiniernas rätt till självbestämmande, en varaktig fred på jämbördiga villkor i Mellanöstern och att detta ska göra parterna i konflikten mindre ojämlika. Regeringen fastslår i uttalandet att de folkrättsliga kriterierna är uppfyllda, men skriver samtidigt att myndigheterna inte har full kontroll över varken Gaza eller Västbanken. Detta till trots, och med stöd från folkrättsexperter, anser man att ett erkännande är att likställa med erkännandena av Kroatien 1992 och Kosovo 1999 som också saknade faktisk kontroll över sina territorier (betänk även erkännandet av Nordvietnam, författarens anmärkning). Genom att erkänna Palestina hoppas man även att andra ska följa efter och på så sätt uppnå en snöbollseffekt.¹⁰⁷

Statsvetaren Ulf Bjereld menar att erkännandet var ett sätt för regeringen att stärka Palestina i relation till Israel. Sveriges roll i en kommande fredsprocess kan bli att vara medlare mellan de båda staterna eller, vilket Bjereld framhåller som troligast, genom att påverka andra EU-länder att följa Sveriges exempel och på så sätt påverka möjligheterna till fred.¹⁰⁸

5.2.1 Kritik mot erkännandet

Erkännandet av Palestina har inte passerat obemärkt förbi och kritik har framförts så väl inrikes som utrikes ifrån. Här följer en kort överblick över den främsta kritik som riktats mot regeringens beslut.

Både politiska meningsmotståndare och invånare¹⁰⁹ i Sverige har kritiserat att regeringen erkänner ett land som inte uppfyller de tre folkrättsliga kriterierna. I fallet med Palestina faller det till största delen på att landet saknar en organisation eller myndighet som har kontroll över sitt territorium. Det finns ett folk – palestinier, ett territorium – Palestina i enlighet med FNs resolution 43/177¹¹⁰ och en myndighet/organisation – PLO som erkänts av FN som Palestinas företrädare. Dock kan inte Palestinas regering som idag består av socialdemokratiska Fatah, som är PLOs politiska gren, och terrorstämplade Hamas sägas ha kontroll över sitt territorium då Israel besitter stora delar av landet.^{111, 112}

Kritiken från oppositionen i Sveriges lät inte heller vänta på sig. Folkpartiets, nuvarande Liberalernas, partiledare Jan Björklund menade att det i och med erkännandet framstår som att Sverige valt sida i konflikten¹¹³. Även från Kristdemokraterna kom kritik då Sofia Damm ifrågasatte om regeringen avsåg att

¹⁰⁷ Regeringskansliet 2, *Därför erkänner Sverige i dag Staten Palestina*, 2014

¹⁰⁸ Ekot, *Statsvetare: Reaktionen inte oväntad*, 2015

¹⁰⁹ Folkbladet, *Regeringen erkänner ett land som inte finns*, 2014

¹¹⁰ United Nations General Assembly, *Resolution 43/177. Question of Palestine*, 1988

¹¹¹ Ekengren, 1999, s 118

¹¹² Gudmundson, Per, *Fel att erkänna Palestina nu*, 2014

¹¹³ Ekot, *Björklund kritisk mot nya regerings hantering av Palestina-frågan*, 2014

ompröva Sveriges syn på Hamas som terrororganisation¹¹⁴. Moderaternas Gunnar Hökmark debatterade även han för att regeringen nu ställt sig på terroristernas sida i konflikten. Han menar att Israel är den enda demokratiska staten i området och att erkänna Palestina motverkar möjligheterna till en tvåstatslösning.¹¹⁵

Kritik utrikes ifrån har främst framförts av Israel. Landets utrikesminister Avigdor Lieberman sa den 30 oktober 2014 att erkännandet var beklagligt och att "[den] svenska regeringen måste förstå att relationerna i Mellanöstern är mycket mer komplicerade än att montera en Ikea-möbel och att Sverige måste agera ansvarsfullt och finkänsligt."¹¹⁶ Även Israels bundsförvant USA kritiserade erkännandet och menade att det kommit för tidigt¹¹⁷.

Den förväntade snöbollseffekten¹¹⁸ verkar också ha uteblivit; ännu 2018 har ingen effekt setts. Finlands president Sauli Niinistö uttalade sig dagarna efter Löfvens regeringsförklaring och fastslog då att Finland inte kommer att följa Sveriges exempel med motiveringen att ett erkännande förutsätter att alla inblandade är överens¹¹⁹. Att inga länder har följt efter Sveriges erkännande diskuteras av bland annat av statsvetaren Anders Persson. Han tror att Sveriges erkännande kommer att påverka andra EU-länder, men att det är en trögstartad process.¹²⁰

5.2.2 Omvärlden vid tiden för erkännandet

Vid tiden för Sveriges erkännande av Palestina stod världen och inför en av de största flyktingkatastroferna i modern tid. Oroligheterna i Afrika i efterdyningarna av den arabiska våren, de båda sudanesiska staterna på randen av ett inbördeskrig, Somalias oklara statsbildning och kriget i Syrien var alla bidragande orsaker.¹²¹ Sverige stod inför stora utmaningar samtidigt som andra EU-länder började stänga sina gränser¹²².

Ryssland började visa en allt mer aggressiv attityd, framför allt mot Ukraina som närmade sig väst. Efter ett misslyckat försök att behålla makten störtades Ukrainas Rysslandsvänlige president Viktor Janukovyjtj och under februari 2014 påbörjades en frihetskamp, förmodat understödd av Ryssland, i de östra delarna av landet. Senare anslut sig utbrytardelstaterna sig till den ryska federationen.¹²³ Ryssland började samtligt att rusta upp sin försvarsmakt och president Vladimir

¹¹⁴ Interpellation 2014/15:87. *Erkännande av Palestina*.

¹¹⁵ Hökmark, Gunnar, *Fredskrav ett måste för erkännande av Palestina*, 2014

¹¹⁶ Sveriges Radio, *Sveriges erkännande av Palestina väcker reaktioner*, 2014

¹¹⁷ Svenska Dagbladet, *Kritik från USA på Palestinautspelet*, 2014

¹¹⁸ Regeringskansliet 2, 2014

¹¹⁹ Svenska YLE, *Niinistö: Finland följer inte Sverige i Palestina-frågan*, 2014

¹²⁰ Persson, Anders, "Sweden's Recognition of Palestine: A Possible Snowball Effect?", *Palestine-Israel Journal vol. 20 nr 2&3 2015*

¹²¹ Europaparlamentet 1, *EU:s flyktingkris i siffror*, 2017

¹²² Svenska Dagbladet, *Fler länder stänger sina gränser för flyktingar*, 2015

¹²³ Globalis 1, *Ukraina*, 2016

Putin uttalade förnyade stormaktsambitioner¹²⁴. Ett återuppblossat kallt krig hotade.

Det var inte bara i Ryssland som nationalismen spirade. I många europeiska länder hade under 2000-talets första halvtannat decennium populistiska och främlingsfientliga partier tagit sig in i parlamenten. Så även i Sverige i samband med Sverigedemokraternas inval 2010.¹²⁵

5.3 Sveriges plats i FNs säkerhetsråd

Den 1 april 2014 tillsattes de första tjänsterna i Stockholm och New York för att påbörja arbetet med Sveriges kandidatur till en plats i FNs säkerhetsråd 2017-2018¹²⁶. Detta skedde under den borgliga regeringen innan riksdagsvalet hösten samma år, men efter maktskiftet blev det Socialdemokraterna som fortsatte kampanjarbetet.

Hur medlemsländerna röstar vid tillsättandet av platserna i säkerhetsrådet är sekretessbelagt, men samtliga medlemsstater har två röster att lägga på kandidaterna. Sverige tillhörde kandidatgruppen *Västeuropa och andra stater*¹²⁷ och där kandiderade även Belgien, Italien och Nederländerna¹²⁸. För att stärka sin position bedrev regeringen kampanjarbete fram till valet.¹²⁹

Då alla länders röster väger lika tungt i valet till säkerhetsrådet lades stor vikt vid möten med mindre länder runt om i världen, bland annat besöktes Etiopien, Komorerna, Mauritius och Namibia. Enligt tidningen *The Economist* klassas många av de besökta länderna som auktoritära.¹³⁰ Det har även framkommit dokument som avslöjar uppgörelser om investeringar och motprestationer i form av röster på dessa länders kandidaturer till andra FN organ¹³¹. Att röstbyten har förekommit framgår även i Utrikesdepartementets (UD) interna utvärdering av kampanjarbetet¹³². Dokumentet är bitvis censurerat, men ger ändå en god bild av hur arbetet bedrivits.

Intressant nog har även de länder som det framkommit att regeringsrepresentanter besökte erkänt Palestina¹³³. Vidare kan man med detta som utgångspunkt anta att Sverige inte har vänt sig till sina allierade inom EU och

¹²⁴ Nationalencyklopedin 1, *Vladimir Putin*, 2018

¹²⁵ Nationalencyklopedin 2, *Populism*, 2018

¹²⁶ Regeringskansliet 3, *Frågor och svar om Sveriges FN-kandidatur*, 2016

¹²⁷ Gruppen har två platser i säkerhetsrådet. Sverige vann den ena platsen, medan Italien och Nederländerna valde att dela på den andra platsen under mandattiden med ett år vardera.

¹²⁸ United Nations 4, *General Assembly Elects 4 New Non-permanent Members to Security Council, as Western and Others Group Fails to Fill Final Vacancy*, 2016

¹²⁹ Regeringskansliet 3, 2016

¹³⁰ Svenska Dagbladet, *Auktoritära regimer hjälpte Sverige till säkerhetsrådet*, 2016

¹³¹ Aftonbladet, *Så kohandlade Sverige för platsen i FN:s säkerhetsråd*, 2016

¹³² Utrikesdepartementet, *Slutsatser från utvärdering av Sveriges kampanj för en plats i FN:s säkerhetsråd 2017-18*, 2017

¹³³ Dagens Arena, 2014

västvärlden för stöd i sin kandidatur, utan valt att uppvakta länder med sämre relationer till EU, NATO och USA. Dessa länder kan även antas ha erkänt Palestina som ett ställningstagande mot ovan nämnda organisationer. Detta är svårt att belägga då rösterna är hemliga och mycket av arbetet runt kampanjen har hemligstämplats av Utrikesdepartementet¹³⁴.

I UD:s utvärdering framgår även att stor möda har lagts på kampanjarbete i Afrika¹³⁵, en kontinent där samtliga länder förutom Eritrea och Kamerun har erkänt Palestina¹³⁶. UD skriver att Sverige framstår som ödmjukt och beslutsamt samt att landet står upp för sina värderingar och stöd till u-länder. Att inget kolonialt förflutet finns påpekas också som en framgångsfaktor.¹³⁷ Vid avkoloniseringen av Afrika erkände Sverige de nya länderna i snabb takt¹³⁸, något som kan ha påverkat stödet för Sverige.

Likheter med tidigare genomförda erkännanden kan ses kopplat till att vinna prestige i tredje världen. Genom att visa oberoende från USA och övriga västländer i frågan om Nordvietnam framstod Sverige som alliansfritt och starkt.¹³⁹ Tanken med att gå sin egen väg och erkänna Palestina kan ha varit ett medel för att återskapa eller stärka denna bild och på så sätt vinna röster i bland annat Afrika för en plats i säkerhetsrådet.

¹³⁴ Dagens Nyheter, *UD hemligstämplar de gömda 900 sidorna*, 2017

¹³⁵ Utrikesdepartementet, 2017, s 1f

¹³⁶ Dagens Arena, 2014

¹³⁷ Utrikesdepartementet, 2017, s 2

¹³⁸ Ekengren, 1999, s 110ff

¹³⁹ Ekengren, 1999, s 227, s 240

6 Analys

Här följer analyser av erkännandet av Palestina utifrån Allison och Zelikows modeller. De likheter som funnits med Ekengrens teorier har även vägts in. Ett resonemang kommer först att föras utifrån teorimodellerna enskilt för att därefter övergå i en kontroll av de i avsnitt 1.1.1 uppställda hypoteserna. Modellerna kommer i kapitel 7 att sammanvägas för att där besvara uppsatsens frågeställning.

6.1 Staten som rationell aktör – modell 1

Som inledning till att förklara Socialdemokraternas agerande utifrån modell 1 måste vi dra oss till minnes Allison och Zelikows frågor som ställdes i avsnitt 3.1:

- Vem är aktören?
- Vilka hot eller möjligheter uppstår för aktören?
- Vilken är den sammanhållande/förenande funktionen?
- Vilket är det bästa valet/agerandet för att maximera aktörens vinster under givna förutsättningar?

Aktören i detta fall är Socialdemokraterna i form av staten Sverige. Genom att vara landets främsta politiska företrädare kan partiet agera som en enad stat. Internationellt sett så är det inte Socialdemokraterna eller regeringen som har erkänt Palestina utan det är nationen Sverige. Det styrande partiet har kunnat agera rationellt utifrån Allison och Zelikows synsätt i modell 1 då man har företrätt Sverige.

Möjligheterna som erkännandet har givit Sverige är att återvinna landets position som en stark röst på den diplomatiska arenan. Tidigare har Sveriges åsikter och råd i konflikter vägt tungt. Detta har vi sett ovan i form av Carl Bildts medlingar i Bosnienkriget, men framför allt genom Olof Palmes och Sten Anderssons engagemang i Palestinafrågan. Genom att återge Sverige sitt internationella anseende som oberoende aktör, fritt från påverkan av USA och andra västländer har ett förtroende i tredje världen åter byggts upp. De hot som uppstod i samband med erkännandet har till största delen bestått av kritik från oppositionen i Sverige, men har inte påverkat regeringsställningen. Kritiken från andra länder har inte varit omfattande, förutom från amerikanskt och israeliskt håll. Dock har det märkts i att inga ytterligare erkännanden har genomförts. Finland tog direkt efter erkännandet avstånd från att man skulle följa Sveriges väg.

Den sammanhållande funktionen som givit Socialdemokraterna möjligheten att genomföra sin politik i Sveriges namn är det svenska valsystemet. Partiet har

kommit till makten genom fria val och har genom sin ställning som största parti fått möjligheten att finna samarbetspartier och därigenom bilda regering.

Även vinstmaximerande effekter kan ses som ett resultat av erkännandet av Palestina. Som den största och enskilt viktigaste vinsten kan invalet i FNs säkerhetsråd ses. Då samtliga staters röster väger lika tungt här var det viktigt för Sverige att vinna över stater i tredje världen på sin sida. Genom att inta en utrikespolitik liknande den som bedrevs under socialdemokratins storhetstid på 1970- och 80-talen kunde man återskapa bilden av en neutral och alliansfri stat. Grunden till detta arbete lades i oktober 2014 med erkännandet av Palestina.

Inom Socialdemokraterna var erkännandet en uttalad linje som tydligt fastställdes under partikongressen 2013. Här framgår det uttryckligen att vid ett maktskifte under 2014 så skulle Palestinafrågan åter aktualiseras. Med tanke på den omvärldsutveckling som skedde vid denna tidpunkt fanns det stora utmaning i Europa. Många länder började agera nationalistiskt pådrivna av ett allt starkare stöd för populistiska partier i sina parlament. Genom att återlansera idén om ett självständigt Palestina kunde bilden av Socialdemokraterna som partiet på de svagas sida återupplivas. Man visade även med detta handlingskraft gentemot nationalisterna och populisterna inom hemmaopinionen. Återigen kom regeringens agerande att få Sverige att framstå som en företrädare för de svaga och ett land som stod upp för allas lika rätt i en tid då Europa och västvärlden präglades av slutenhet och interna politiska problem.

Hotet från Ryssland som militär aktör växte också vid denna tidpunkt och genom att erkänna Palestina visades beslutsamhet gentemot USA och deras långvariga engagemang i frågan. Behovet av att blidka Ryssland var troligen inte avgörande, men kan inte helt uteslutas vid en hotbildsanalys. Att genomföra en hotbildsanalys har dock inte varit inom denna uppsats syfte.

6.2 Organisationslogik – modell 2

Som påtalats ovan har det funnits starka röster inom Socialdemokraterna för ett erkännande av Palestina sedan slutet av 1960-talet. Innan dess var partiet troget Israel och man såg konflikten mellan judar och araber som en mellanstatlig konflikt; en konflikt mellan Israel och dess grannländer. Genom Sexdagarskriget och Olof Palme kom denna syn att förändras.

Palme lade, med stöd av Sten Andersson, om kursen för den svenska socialdemokratins Mellanösternpolitik och han visade tydligt att han inte delade övriga västvärldens övertygelse om Israels ensamrätt till området. Efter Tage Erlander kom nu en annan retorik att prägla den svenska utrikespolitiken. Denna förändrade inriktning har i modern tid skapat ett arv vilket fortsatt att påverka det socialdemokratiska agerandet.

När Göran Persson anförde en mindre palestinavänlig linje fortsatte hans utrikesminister Anna Lindh att verka för att upprätthålla frågan om en tvåstatslösning. Lindh var sedan sin politiska ungdom inspirerad av Palme och hans tankar förmedlades nu av henne. Arvet flyttade med henne in i Arvfurstens

palats när hon blev utrikesminister. Hon blev bryggan mellan Palmes och Anderssons politik och Stefan Löfvens.

Här kan man säga att UD, under Lindh, följde redan uppgjorda inofficiella partiplaner; agerandet följde inte Perssons Mellanösternpolitik. Genom att fortsätta på den linje som utarbetats under Andersson handlade Lindh enligt organisationslogikens teorier då hon lät UD arbeta enligt partiplaner uppgjorda i dåtiden, planer som sedan aktualiserades under Löfven.

Utrikespolitiskt är Sveriges arv som oberoende stat och fredsmäklare känt. Palme gick emot USA och erkände Nordvietnam, Andersson försökte upprätta ett förtroende mellan PLO och USA och Bildt mäklade fred i Bosnien. Detta är tecken på att erkännandet av Palestina faller under organisationslogikens teorier. Regeringen och den förda utrikespolitiken, under perioderna med socialdemokratisk ledning, har handlat i samma anda sedan slutet av 1960-talet. Nordvietnam var ett exempel på att folkrätten inte längre var avgörande för om det gick att erkänna ett land. I likhet med Nordvietnam kan kontrollen över det egna territoriet ifrågasättas i fallet med Palestina. Åter har viljan att visa upp en human och av andra oberoende utrikespolitik fått avgöra.

Kritik har riktats mot regeringen då man menar att ett erkännande av Palestina innebär en legalisering av terrorgruppen Hamas som sitter i det palestinska parlamentet. Vikten för Palestina att ta avstånd från terrorhandlingar har nämnts flertalet gånger från socialdemokratiskt håll. Att erkänna Palestina kan dock ses med kopplingar till partiets tidigare uttalanden om att frihetskamp inte utesluter väpnat våld. Denna linje har aldrig uttalats av den nuvarande regeringen, men passar in i det organisationslogiska perspektivet.

6.3 Hypoteserna

Socialdemokraternas avsikt med erkännandet var att skapa en bild av en human regering och på så sätt vinna sympatier nationellt och internationellt, inte minst i tredje världen.

Bilden av Sverige som en från EU, NATO och USA oberoende och alliansfri aktör har stärkts genom erkännandet av Palestina. I likhet med protesterna mot Vietnamkriget och erkännandet av Nordvietnam kan detta erkännande ses som ett sätt att återskapa den relation som Sverige hade under Palmes tid till länder i tredje världen. Nationellt har däremot ingen större effekt av erkännandet kunnat ses mer än i kritik från framför allt oppositionen. Relationerna till Israel har blivit mer ansträngda och USA har kritiserat erkännandet. Snöbollseffekten har uteblivit och fredsprocessen har ej heller tagit ny fart. Slutsats: Sverige framstår åter i tredje världen som en oberoende röst och har återtagit delar av den ställning landet hade under Palmes regeringstid, dock så har relationerna till Israel påverkats, vilket i sin tur kan försvåra för Sverige att påverka fredsprocessen. Den uteblivna snöbollseffekten kan också ses som internationell kritik.

Erkännandet av Palestina var politisk taktik för att Sverige skulle bli inröstat i FNs säkerhetsråd.

Det går inte att utesluta att inröstningen av Sverige i FNs säkerhetsråd har kopplingar till erkännandet av Palestina. De länder som det framkommit att representanter för den svenska kampanjen besökte har erkänt Palestina. Många av dessa länder ligger i Afrika och tillhör tredje världen vilket även får kopplingar till föregående hypotes. Efter att ha erkänt Palestina och bedrivit kampanjarbete så röstades Sverige in i säkerhetsrådet framför Belgien, Italien och Nederländerna. Andra faktorer som kan ha påverkat resultatet är Sveriges avsaknad av kolonialt förflutet i Afrika. Slutsats: Sverige har med stor sannolikhet vunnit röster i tredje världen genom att erkänna Palestina, vilket i sin tur gav Sverige en plats i FNs säkerhetsråd.

Högt uppsatta personer, nutida och historiska, inom Socialdemokraterna har påverkat partiets erkännande av Palestina.

Att det finns ett djup rotat arv efter Olof Palme och Sten Andersson i Palestinafrågan går inte att bortse ifrån. Dessa två drev under sina aktiva år en pro-palestinsk linje och var med vid tiden för svängningen från att enbart beundra Israel till att börja kritisera landets agerande. Detta kan även ses i Sveriges ökade stöd till Palestina i FNs generalförsamling. Perioder med mindre Palestinavänlig politik har förts av partiet, men i bakgrunden har alltid arvet från Palme och Andersson lyst igenom. Vid sekelskiftet var det Anna Lindh som förde arvet vidare och i modern tid blev det tydligt när Stefan Löfven talade till partikongressen 2013. Slutsats: Det finns ett arv inom socialdemokratin som har påverkat erkännandet av Palestina. Detta arv har i och med omvärldsläget fått större betydelse för att befästa Socialdemokraternas position.

7 Slutsatser

Det svenska erkännandet av Palestina kan ses ur två perspektiv: det rationella och det organisationslogiska. Med ovan förda resonemang går det att bevisa att erkännandet var rationellt, men det går också att bevisa att det handlade om organisationslogik i form av arvet efter Olof Palme och Sten Andersson.

Vilken är då anledningen till erkännandet? Mycket talar för att det var rationella tankar som låg till grund för beslutet. Genom ett erkännande kunde Socialdemokraterna uppnå en vinstmaximering i och med att man återvann sitt anseende som ett humant och utrikespolitiskt aktivt parti. Sveriges inval i FNs säkerhetsråd kan också ses som en effekt av att man satte ner foten i Palestinafrågan. Man har också visat omvärlden att man inte går i EUs eller i USAs ledband utan att man för sin egen utrikespolitik. Detta stärker det svenska varumärket i tider av en allt mer orolig omvärld.

Men även arvet ser ut att ha spelat en viktig roll inför beslutet. Palme införde en pro-palestinsk linje och var under många år djup engagerad i fredsfrågan. Till sin hjälp hade han Andersson. Under Palme erkände Sverige som första europeiska land Nordvietnam. Detta mer på grundval av det vietnamesiska folkets lidande än på grundval av de folkrättsliga kriterierna. Samma beslut kan ses ha föregått erkännandet av Palestina. Under Palmes och Anderssons tid i politiken stod Sverige nära PLO och Yassir Arafat. De personliga relationerna var viktiga medel i Socialdemokraternas Mellanösternpolitik och mycket av detta förlorades i samband med mordet på Palme och Anderssons pensionering, samt senare under Göran Perssons regeringstid. Dock så fanns det kvar ett arv inom partiet efter de förstnämnda. Anna Lindh höll det vid liv och nu har arvet kommit upp till ytan igen och gjort avtryck i utrikespolitiken.

Går det med detta givet att svara på frågan om erkännandet av Palestina var rationellt eller berodde på arv? En kombination av det båda modellerna är förmodligen det som ligger närmast sanningen. När Palme tog över efter Tage Erlander blåste starka vänstervindar genom 1968-rörelsen och kritiken mot USAs krig i Vietnam. Den gamla bundsförvanten Israel hade blivit en ockupationsmakt efter Sexdagarskriget. I detta läge kan Palmes närmande av Palestina ses som rationellt. Det låg i tiden att stå upp för förtryckta nationer och folkgrupper. Avkoloniseringen pågick förfullt och Sverige erkände de nya afrikanska staterna. Också erkännandet av Nordvietnam låg i linje med tidens opinion.

Rationaliteten kan också ses i regeringen Löfvens erkännande av Palestina. Här fanns det vinster för partiet att göra. Omvärldsläget talade för att visa oberoende och humanitet. Att en plats i FNs säkerhetsråd fanns inom griphåll gör inte ett erkännande mindre rationellt. Dock finns det tydliga spår av arvet hos de moderna Socialdemokraterna. Partiet och Sverige har ett anseende som fredsförmedlare och att vara de små staternas företrädare. Sverige har även förr

erkänt stater före andra västländer och utan att alla folkrättsliga kriterier har varit uppfyllda. Att Perssons mer Israelvänliga linje inte accepterades inom partiet talar också för arvet som drivkraft.

Socialdemokraterna har, precis som alla partier har gjort och gör, fört en rationell och vinstmaximerande politik syftades till att dels vinna hemmaopinionen, men även syftades till att vara ett namn på den internationella scenen. De rationella beslut som togs på 1960-talet har idag skapat ett arv som påverkar dagens politiska beslut inom partiet. Dagens beslut syftar dock, lika mycket som de tidigare, till att vara vinstmaximerande för partiets politik.

Så *hur kan vi förklara Sveriges erkännande av Palestina?* Politik handlar om att ta rationella beslut syftades till att vinstmaximera den egna partipolitiken. Därav kan Sveriges erkännande av Palestina ses som ett rationellt handlande grundat i ett arv av ytterligare rationella beslut. Arvet spelar in, men till syvende och sist är det ändå det rationella tänkandet som avgör vilka beslut som genomdrivs.

8 Referenser

- Aftonbladet*, 2016. ”Så kohandlade Sverige för platsen i FN:s säkerhetsråd”. Nyhetsartikel. 2016-11-15. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/article23896782.ab/>. Hämtdatum: 2018-04-11.
- Allison, Graham & Zelikow, Philip, 1999 [1971]. *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*. New York: Longman.
- Andersson, Sten, 1993. *I de lugnaste vatten*. Värnamo: Tiden förlag.
- Bildt, Carl, 1997. *Uppdrag fred*. Stockholm: Nordstedts förlag AB.
- Bjereld, Ulf, 1985. ”Sverige och Palestinafrågan”, *Statsvetenskaplig tidskrift vol. 88 nr 4 1985*, s 357-365.
- Bjereld, Ulf & Carmesund, Ulf (red), 2008. *Israel och Palestina – 60 år i våra röda hjärtan*. Stockholm: Hjalmarsson & Högberg Bokförlag.
- Brommesson, Douglas, 2007. *Från Hanoi till Bryssel – Moralsynen i deklarerad svensk utrikespolitik 1969-1996*. Stockholm: Santéus Förlag.
- Dagens Arena*, 2014. ”Här är länderna som erkänt Palestina”. Nyhetsartikel. 2014-10-30. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.dagensarena.se/innehall/har-ar-landerna-som-erkant-palestina/>. Hämtdatum: 2018-04-11.
- Dagens Nyheter*, 2017. ”UD hemligstämplar de gömda 900 sidorna”. Nyhetsartikel. 2017-12-13. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.dn.se/nyheter/sverige/ud-hemligstamplar-de-gomda-900-sidorna/>. Hämtdatum: 2018-04-11.
- Ekegren, Ann-Marie, 1999. *Av hänsyn till folkrätten? Svensk erkännandepolitik 1945-1995*. Stockholm: Nerenius & Santéus Förlag.
- Ekot*, 2014. ”Björklund kritisk mot nya regerings hantering av Palestina-frågan”. Sveriges Radio, 5 oktober.
- Ekot*, 2015. ”Statsvetare: Reaktionen inte oväntad”. Sveriges Radio, 15 januari.
- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Towns, Ann – Wängnerud, Lena, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Wolters Kluwer Sverige AB.
- Europaparlamentet 1 = Europaparlamentets webbplats, EU:s flyktingkris i siffror. 2017-07-11 [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.europarl.europa.eu/news/sv/headlines/society/20170629STO78630/eu-s-flyktingkris-i-siffror/>. Hämtdatum: 2018-04-18.
- Expressen*, 2015. ”S höll sitt vallöfte till palestinierna”. Nyhetsartikel. 2015-02-09. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.expressen.se/nyheter/inloggad/s-holl-sitt-vallofte-till-palestinierna/>. Hämtdatum: 2018-04-26.
- Expressen*, 2003 ”Anna Lindh till attack mot Israels terrorbekämpning”. Nyhetsartikel. 2003-05-03 [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.expressen.se/nyheter/anna-lindh-till-attack-mot-israels-terrorbekampning/>. Hämtdatum: 2018-04-26.

- Folkbladet*, 2014. ”Regeringen erkänner ett land som inte finns”. Insändare. 2014-10-10. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.folkbladet.nu/1415497/regeringen-erkanner-ett-land-som-inte-finns/>. Hämtdatum: 2018-05-15.
- Försvarsmakten 1 = Försvarsmaktens webbplats, Sydkorea – NNCS. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.forsvarsmakten.se/sv/var-verksamhet/internationella-insatser/pagaende-internationella-insatser/sydkorea-nnsc/>. Hämtdatum: 2018-04-09.
- Globalis 1 = Globalis webbplats, Ukraina. 2016-09-11. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.globalis.se/Konflikter/Europa/Ukraina/>. Hämtdatum: 2018-04-18.
- Grønmo, Sigmund, 2006. *Metoder i samhällsvetenskap*. Malmö: Liber AB.
- Gudmundson, Per, 2014. ”Fel att erkänna Palestina nu”. *Svenska Dagbladet*. Ledare. 2014-10-30. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svd.se/fel-att-erkanna-palestina-nu-4Lj9/>. Hämtdatum: 2018-04-18.
- Hökmark, Gunnar, 2014. ”Fredskrav ett måste för erkännande av Palestina”. *Expressen*. Debattartikel. 2014-11-27 [Elektronisk]. Tillgänglig: <https://www.expressen.se/debatt/fredskrav-ett-maste-for-erkannande-av-palestina/>. Hämtdatum: 2018-04-18.
- Interpellation 2014/15:87. *Erkännande av Palestina*. Sofia Damm (KD).
- King, John, 2006. *Israel och Palestina*. Malmö: Gleerups Utbildning AB (svenska utgåvan).
- Nationalencyklopedin 1 = Nationalencyklopedins webbplats, Vladimir Putin. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/vladimir-putin/>. Hämtdatum: 2018-04-18.
- Nationalencyklopedin 2 = Nationalencyklopedins webbplats, Populism, [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/populism/>. Hämtdatum: 2018-04-18.
- Palestinagrupperna i Sverige 1 = Palestinagrupperna i Sveriges webbplats, Till minne av Anna Lindh. 2007-12-04. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.palestinagrupperna.se/till-minne-av-anna-lindh/>. Hämtdatum: 2018-04-26.
- Palme, Olof, 1983. Anförande i Storkyrkan i Stockholm vid Judiska församlingens möte 1983-04-13.
- Persson, Anders, 2015. ”Sweden’s Recognition of Palestine: A Possible Snowball Effect?”, *Palestine-Israel Journal vol. 20 nr 2&3 2015*.
- Regeringskansliet 1 = Regeringskansliets webbplats, Regeringsförklaringen 2014. Oktober 2014 [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/49b6d2/contentassets/436960c05f524109b8a020b879efd76b/regeringsforklaringen-3-oktober-2014/>. Hämtdatum: 2018-04-10.
- Regeringskansliet 2 = Regeringskansliets webbplats, Därför erkänner Sverige i dag Staten Palestina. 2014-10-30 [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/debattartiklar/2014/10/darfor-erkanner-sverige-i-dag-staten-palestina/>. Hämtdatum: 2018-03-10.
- Regeringskansliet 3 = Regeringskansliets webbplats, Frågor och svar om Sveriges FN-kandidatur. 2016-02-17. [Elektronisk] Tillgängligt: <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-och-fn/fragor-och-svar-om-sveriges-fn-kandidatur/>. Hämtdatum: 2018-04-11.

- Schori, Pierre, 2008. "Israel 60 år och Mellanösterns framtid" i Bjereld, Ulf & Carmesund, Ulf (red) *Israel och Palestina – 60 år i våra röda hjärtan*. Stockholm: Hjalmarsson & Högberg Bokförlag.
- Socialdemokraterna, 2013. *Kongressprotokoll 2013*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.socialdemokraterna.se/globalassets/var-politik/arkiv/kongress-2013/kongressprotokoll-2013.pdf/>. Hämtdatum: 2018-04-18.
- Svenning, Olle, 2003. *Anna Lindh: En minnesbok*. Stockholm: Aftonbladet i samarbete med Nordstedts förlag.
- Svenska Dagbladet*, 2014. "Kritik från USA på Palestinautspelet". Nyhetsartikel. 2014-10-04 [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svd.se/kritik-fran-usa-pa-palestinautspelet/>. Hämtdatum: 2018-05-04.
- Svenska Dagbladet*, 2015 "Fler länder stänger sina gränser för flyktingar". Nyhetsartikel. 2015-09-18. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svd.se/kroatien-skickar-tillbaka-flyktingar-mot-ungern/>. Hämtdatum: 2018-04-30.
- Svenska Dagbladet*, 2016. "Auktoritära regimer hjälpte Sverige till säkerhetsrådet" Nyhetsartikel. 2016-11-15. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.svd.se/auktoritara-regimer-hjalpte-sverige-till-sakerhetsradet/>. Hämtdatum: 2018-04-11.
- Svenska YLE*, 2014. "Niinistö: Finland följer inte Sverige i Palestina-frågan". Nyhetsartikel. 2014-10-07. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2014/10/07/niinisto-finland-foljer-inte-sverige-i-palestina-fragan/>. Hämtdatum: 2018-04-10.
- Sveriges Radio*, 2014. "Sveriges erkännande av Palestina väcker reaktioner". Nyhetsartikel. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6005306/>. Hämtdatum: 2018-04-28.
- Sydsvenskan*, 2002. "Lindh försökte ge fredshopp åt palestinier". Nyhetsartikel. 2002-05-14 [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.sydsvenskan.se/2002-05-14/lindh-forsokte-ge-fredshopp-at-palestinier/>. Hämtdatum: 2018-04-26.
- United Nations 1 = United Nation's webbplats, General Assembly Resolutions. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.un.org/en/sections/documents/general-assembly-resolutions/index.html/>. Hämtdatum: 2018-04-11.
- United Nations 2 = United Nation's webbplats, General Assembly Votes Overwhelmingly to Accord Palestine 'Non-Member Observer State' Status in United Nations. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.un.org/press/en/2012/ga11317.doc.htm/>. Hämtdatum: 2018-05-11.
- United Nations 3 = United Nation's webbplats, UNBINET Results of voting. 2017. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?sessionO51397O85826X.1017&profile=voting&uri=full=3100023~!1155003~!0&ri=4&aspect=power&menu=search&source=~!horizon/> Hämtdatum: 2018-05-11.
- United Nations 4 = United Nation's webbplats, General Assembly Elects 4 New Non-permanent Members to Security Council, as Western and Others Group Fails to Fill Final Vacancy. 2016-06-28 [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.un.org/press/en/2016/ga11796.doc.htm/>. Hämtdatum: 2018-05-11.

- United Nations General Assembly, 1988. *Resolution 43/177 Question of Palestine*.
- United Nations General Assembly, 2012. *Resolution 67/19. Status of Palestine in the United Nations*.
- United Nations General Assembly, 2017. *Resolution ES-10/L.22. Status of Jerusalem*.
- United Nations Security Council, 1967. *Resolution 242*.
- U.S. Department of State 1 = U.S. Department of State's webbplats, Opening of U.S. Embassy Jerusalem. Pressmeddelande 2018-02-23. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2018/02/278825.htm/>. Hämtdatum: 2018-05-11.
- U.S. Department of State 2 = U.S. Department of State's webbplats, On the Opening of U.S. Embassy Jerusalem. Pressmeddelande 2018-02-23. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.state.gov/secretary/remarks/2018/05/282066.htm/>. Hämtdatum: 2018-05-14.
- Utrikesdepartementet, 2017. *Slutsatser från utvärdering av Sveriges kampanj för en plats i FN:s säkerhetsråd 2017-18*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/492fdb/contentassets/d1ce9645782e48d2b1932ffc8910de3e/slutsatser-fran-ud-intern-utvardering-av-sveriges-kandidaturarbete-for-en-plats-i-fns-sakerhetsrad-2017-2018.pdf/>. Hämtdatum: 2018-04-11.
- Vanhainen, Ida, 2016. *The Swedish Recognition of Palestine*. Kand.-avh. Statsvetenskapliga intuitionen, Uppsala universitet
- Östberg, Kjell, 2008. *I takt med tiden: Olof Palme 1927-1969*. Stockholm: Leopard förlag.
- Östberg, Kjell, 2009. *När vinden vände: Olof Palme 1969-1986*. Stockholm: Leopard förlag.